

Anförande

Datum 2023-11-29
Talare Malin Alpen
Möte Di Banktech 2023

FI dnr 23- 32724

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Digitaliseringen av finansmarknaden

Hej,

Vad kul att vara här. Malin Alpen heter jag och är chef för Finansinspektionens nyaste område, verksamhetsområde Betalningar som startade upp i mars i år.

Det är lätt att prata om digitaliseringens möjligheter. Det tror jag att ni också tycker. Och det är helt klart att digitaliseringen skapar möjligheter.

Fler och bättre finansiella tjänster och produkter, snabbare transaktioner och effektivare processer. Helt enkelt en förenklad vardag.

Arbetet med artificiell intelligens går samtidigt framåt med stormsteg och så gott som alla är överens om att det drastiskt kommer stöpa om hur vi jobbar och lever.

Men allt detta är också förenat med risker och utmaningar. Ett exempel på det är att digitaliseringen verkar ha inneburit nya möjligheter för kriminella att utnyttja det finansiella systemet för sina syften. De risker och utmaningar som kommer med ökad digitalisering behöver hanteras av aktörerna i systemet.

Var kommer de nya riskerna att uppstå i och med digitaliseringen? Och vad är det vi har att hantera vad gäller dessa risker? Det är sådant som vi på Finansinspektionen, och jag hoppas många av er, tänker mycket på. Och det är vad jag tänkte prata om idag.

Inom EU pågår mycket arbete med digitalisering

För tre år sedan presenterade EU-kommissionen en ambitiös digitaliseringsplan för finanssektorn. Det var ett omfattande paket med harmoniserad reglering inom en rad nya teknikområden. Allt från EU-gemensamma e-legitimationer, europeiska molntjänster och ökad användning av blockkedjeteknik.

Flera olika delmål presenterades och EU:s målsättning med planen var att skapa en innovationsvänlig och världsledande reglering, som höjer konsumentskyddet och skapar bättre förutsättningar för europeiska bolag att verka på en homogen inre marknad där förutsättningarna är lika för alla.

Mycket av planen har redan blivit verklighet. Men mycket ligger också framför oss.

Och en sak tror jag att vi kan vara säkra på. Både digitaliseringstakten och komplexiteten i de digitala lösningarna kommer att fortsätta att vara hög och säkerligen öka.

Efterlängtd reglering av kryptotillgångar

Ett av de första delmålen som EU började arbeta med var kryptotillgångar. Och det är bra.

Jag hoppas ingen här har missat hur vi – tillsammans med andra europeiska tillsynsmyndigheter – frekvent varnat för kryptotillgångar genom åren.

Vi har varnat konsumenter för att kryptotillgångar på många sätt är olämpliga som investeringar.

Vi har varnat för att vissa kryptotillgångar har en stor negativ miljöpåverkan.

Och tillsammans med polisen har vi varnat för att kryptotillgångar används frekvent i samband med brottslig verksamhet.

Det är helt enkelt inte så konstigt att EU:s digitaliseringspaket har haft som avsikt att styra upp regleringen av marknaden för kryptotillgångar.

Mica, eller Markets in Crypto Assets Regulation, som regelverket kallas börjar tillämpas nästa år. Och det är vi mycket glada över.

Regleringen kommer att stärka konsumentskyddet, öka transparensen kring produkternas miljöpåverkan och det kommer också genom den införas nya krav som minskar risken att kryptotillgångar används i kriminella sammanhang. Så det är verkligen en viktig reglering som nu kommer på plats!

Vi anser dock inte att Mica löser allt.

Även med ny reglering så anser vi att de underliggande produkterna ofta är olämpliga och ofta mycket riskfyllda som investeringar för den vanliga konsumenten. Regleringen åtgärdar inte heller den negativa miljöpåverkan vissa kryptotillgångar innebär och det finns tyvärr fortfarande en risk för att kriminella fortsätter att dra nytta av kryptotillgångar i sin verksamhet. Tre frågor som vi har lyft flera gånger förr och kommer fortsatt att lyfta, trots ny reglering.

Med andra ord. Det är efterlängtad att vi får till en gemensam reglering på EU-nivå, men vi kan inte slappna av och tro att det löser alla de problem som finns kopplade till kryptotillgångar.

Vi kommer också fortsätta att verka för att fler jurisdiktioner än EU reglerar kryptotillgångar eftersom detta uppenbart är en global marknad. För ska vi lösa de problem vi har identifierat behöver vi samla oss inte bara i EU.

Vår förhoppning och förväntan nu är också att våra svenska finansiella företag tar ansvar. Det handlar om att känna stor omsorgsplikt för våra konsumenter i samband med kryptotillgångar och att göra sitt yttersta för att motverka eventuell kriminalitet som kan följa med användandet av kryptotillgångar.

Det kommer vi att följa noga.

Reglerad datadelning ska stärka konsumentskyddet

En annan aktuell fråga just nu är datadelning, det vill säga att data delas till annan part än den som från början samlade in datat för att den andra parten exempelvis ska kunna ta fram nya typer av produkter eller tjänster.

Sverige och svenska företag ligger i framkant vad gäller datadelning. Och även här händer det mycket på EU-nivå just nu.

Ett av initiativen inom ramen för EU:s digitaliseringsplan är förslaget till ökad datadelning, förordningen om öppna finansiella tjänster, den så kallade Fida-regleringen (Fida står för Financial Data Access). Datadelning, som för närvarande enbart är reglerat inom betalningsområdet, föreslås nu regleras för fler områden.

Fida handlar om att fler typer av finansiella företag behöver tillgängliggöra mer kundinformation till tredje part. Det innebär exempelvis att försäkringsföretag behöver göra det möjligt för andra aktörer att ta del av den kundinformation som försäkringsföretaget håller, förutsatt att kunden har gett sitt medgivande.

Förhoppningen är detta ska gynna innovation som ger bättre tjänster.

Som en förberedelse för kommande reglering, genomförde vi på FI i våras en kartläggning över hur användningen av öppna finansiella tjänster i Sverige ser ut. Vi kunde konstatera att datadelning redan används utanför betalningsområdet, dock i mindre utsträckning, och då på ett oreglerat sätt. Och tyvärr kunde vi också konstatera att varken den reglerade eller den just nu oreglerade datadelningen upplevdes fungera bra av de parter som är involverade.

En förhoppning vi hade med den kommande regleringen var att vi skulle få ökad rättslig klarhet kring olika metoder för datadelning. Men vi tycker inte EU-kommissionen förslag från i somras är tillräckligt tydligt på den punkten. Vår oro är att detta kan innebära att regleringen kan kringgå.

En annan förhoppning med den nya regleringen var att konsumentskyddet skulle stärkas och där tycker vi att det finns goda förutsättningar för det i Fida. Dels genom de ökade transparenskraven som syftar till att det ska bli tydligare för konsumenten vem hen delat sin information med, men även att det finns regler för hur datadelning till fler parter ska begränsas.

Men för att återkoppla kring detta i en svensk kontext. Vi ligger som sagt i framkant och då är det också extra viktigt att våra lärdomar på området speglas i förslaget så att det löser de problem med datadelning vi vill komma till rätta med. Det gäller inte minst att det nya regelverket inte ska

kunna kringgås liksom att den nya regleringen ska innebära ett stärkt konsumentskydd.

Användning av AI kan kräva särskild riskhantering

Så till ett annat mycket aktuellt ämne, artificiell intelligens, AI. Intresset för AI exploderade för ett år sedan när Chat GPT lanserade sin stora uppgradering, och vi överraskades väl alla av vilka stora steg som utvecklingen tagit. Och tempot har sedan dess ökat snabbt, vi kan snarast likna det vid ett paradigmskifte i hur lättillgängligt AI blivit det senaste året.

Exakt var AI tar vägen vet vi inte och det finns många olika tankar om vad utvecklingen leder till. Det får framtiden utvisa.

Men helt klart är att AI kommer förändra våra samhällen på ett omfattande sätt. En sak som då också blir viktigt är hur vi hanterar användningen av AI och hur vi reglerar den användningen.

För många i finansbranschen är AI inte något nytt. Det har använts av banker och försäkringsbolag under många år. Det kunde vi konstatera när vi hade dialog om detta med branschen under förra året, före den generativa AI-explosionen, och även nu i år i de samtal vi har haft med olika bolag.

Men användningen varierar stort mellan olika aktörer. Vissa har kommit väldigt långt i sin användning medan andra har gjort det aktiva valet att avvakta helt med sin AI-användning.

AI används ofta för att öka försäljningen eller i samband med kundtjänst och supportärenden, till exempel i form av olika chattrobotar.

Utöver det är det även vanligt att AI används för att minska risker för cyberbrott och i samband med transaktionsmonitorering, exempelvis för att förhindra bedrägerier eller penningtvätt.

Dessa typer av AI-användning kan inte betraktas som särskilt riskfyllt vare sig utifrån ett konsumentperspektiv eller som en risk för bolagen själva. Inom områden där det finns fler aspekter att beakta vid användningen och där risken därför är lite högre, som exempelvis i konsumentkreditsammanhang eller vid prissättning av försäkringar, märker vi att användningen är mer begränsad.

Bolagen tenderar alltså glädjande nog att påbörja sin AI-resa där riskerna är låga och mer hanterbara. När det kommer till generativ AI, som de stora språkmodellerna, så är vår bedömning efter höstens branschdialoger att den bredaste användningen är på IT-avdelningarna, där de olika modellerna effektiviserar och förbättrar utvecklingsprocesserna.

AI-system kan innebära särskilda risker och vår ambition är att det ska vara tydligt för företagen under vår tillsyn vad vi förväntar oss av dem. Och när sektorn nu ökar sin användning av AI-system vill vi som tillsynsmyndighet lyfta fram tre huvudsakliga förväntningar:

Först och främst behöver företag under vår tillsyn som implementerar AI-system ha tillräcklig kunskap och förståelse för att kunna utvärdera vad de särskilda riskerna kan ha för påverkan.

Exempelvis handlar de särskilda riskerna med AI-system om bristen på såväl transparens som möjlighet att i efterhand kunna förklara varför ett AI-system gav ett visst utfall. Det betyder att ett företag som använder AI till fullo behöver förstå hur modellen är uppbyggd, vilken data den är tränad på och hur den utvecklas över tiden.

För det andra förväntar vi oss att företagen inför lämpliga strukturer för att vid behov hantera dessa särskilda risker. Och att strukturen även ger stöd för att kunna riskbedöma från fall till fall.

Det kan verka lockande att bredda användningen när man ser snabba resultat och tekniken blir allt mer lättillgänglig. Men en snabb utökning av användningsområden kan ge effekter som inte fångas upp utan ett systematiskt och genomtänkt riskarbete.

För det tredje så förväntar vi oss självklart fortsatt regelefterlevnad av alla de regelverk som finns på plats för finansiella företag även med ökad AI-användning.

Den finansiella sektorn är, som ni alla är medvetna om, särskilt reglerad och det finns redan idag krav som kan vara utmanande att förena med AI:s särskilda egenskaper.

Och de förväntningar jag precis nämnt är inte unika för användningen av AI utan redan en del av vad vi förväntar oss av företag under vår tillsyn oavsett vilken teknik det handlar om.

Vi upplever att bolagen idag är medvetna om riskerna med användningen av AI och ansvarsfulla i sina tillämpningar. De mest komplicerade AI-modellerna tenderar att undvikas för att minska riskerna, exempelvis risken att inte kunna förklara varför ett AI-system tog ett visst beslut.

Så med det som bakgrund ser vi på FI positivt på att marknaden fortsätter att använda den teknik som finns till buds samtidigt som full regelefterlevnad säkerställs.

Ett särskilt välbehövligt användningsområde för AI och annan ny teknik tänker vi skulle kunna vara att motverka att kriminella aktörer utnyttjar det finansiella systemet för sina syften. Exempelvis i samband med övervakningen av transaktioner med målet att identifiera olika bedrägerier och minska riskerna för penningtvätt och finansiering av terrorism

Även inom AI pågår ett regleringsarbete på EU-nivå, i form av en förordning, eller AI Act. Den är inte utformad särskilt för finanssektorn utan är en sektoröverskridande förordning som träffar flera olika branscher. Att reglera AI är förstås utmanande men vi på FI ser generellt positivt på den kommande regleringen som vi tycker behöver vara extra anpassningsbar på grund av den snabba teknikutvecklingen.

Den finansiella sektorn är sårbar

Avslutningsvis skulle jag vilja beröra ett av de första lagförslagen som presenterades i digitaliseringspaketet från EU-kommissionen för tre år sedan, och som kanske även är den viktigaste för att totalt sett minska riskerna i samband med digitaliseringen; Dora-förordningen (Digital Operational Resilience Act).

Dora-förordningen handlar om att stärka den digitala motståndskraften i finanssektorn, exempelvis vad gäller cybersäkerhet och IT-risker. Om drygt ett år är det många av er här idag som behöver vara redo och ha fullt stöd för att kunna tillämpa den nya förordningen.

Det här arbetet är oerhört viktigt. Och har tyvärr också blivit mer centralt de senaste åren.

Rysslands invasion av Ukraina har drastiskt förändrat synen på fred och säkerhet i Europa och skapat osäkerhet i våra samhällen, liksom på de

finansiella marknaderna. Läget har också ökat insikten om hur viktigt det är att den finansiella sektorn kan tillhandahålla finansiella tjänster, både till vardags och vid kriser.

Det försämrade säkerhetsläget och den digitaliserade finanssektorn gör det särskilt viktigt att de finansiella företagen hanterar, förhindrar och förebygger cyber- och it-attacker.

Det här är vad Dora handlar om. Många delar är främst en harmonisering av de regler som redan idag omfattar flera av våra institut men reglerna blir i samband med Dora ännu mer specifika och det som idag är riktlinjer blir rättsligt bindande.

Dessutom kommer kraven omfatta fler typer av finansiella företag än idag samtidigt som de mest kritiska tredjepartsleverantörerna hamnar under en ny form av EU-central tillsyn.

Vi som tillsynsmyndighet får också bättre möjligheter att effektivt använda de verktyg som finns till vårt förfogande i samband med tillsynen av IT-riskerna.

Vi anser att Dora-förordningen är ett mycket viktigt steg för att bidra till att stärka den finansiella sektorns digitala motståndskraft, inte minst mot bakgrund av den ökade digitaliseringen och de ökade riskerna i omvärlden.

Dora-förordningen är klar och arbete pågår nu med att ta fram detaljer genom tekniska standarder.

Hos oss planerar vi för olika informationsinsatser under våren som förberedelse inför att Dora ska börja tillämpas. Vi arbetar också internt med att förbereda oss på den tillsyn som ska bedrivas, som vi ser framför oss blir mer omfattande än tillsynen enligt de regler som finns idag.

Vårt budskap till branschen är att inte vänta på att regelpaketet blir klart. Förordningen är som sagt klar, så se till att ni vet vad dessa nya regler innebär för just er. Och delta mer än gärna i framtagandet av de resterande tekniska standarderna så att vi tillsammans ser till att regelverket blir effektivt och ändamålsenligt.

En stabil och väl fungerande finansmarknad för alla

Innan jag avslutar vill jag passa på att förtydliga att det jag har pratat om idag inte på något sätt är allt vi tycker och tänker om digitalisering på FI. Det finns många fler utmaningar att hantera i spåren av digitaliseringen. Däribland nya konsumentrisker som exempelvis finansiell exkludering, där grupper i samhället på grund av digitalisering inte har tillräcklig tillgång till finansiella tjänster eller att digitaliseringen verkar ha inneburit nya möjligheter för kriminella att utnyttja det finansiella systemet för sina verksamheter.

Men man hinner inte med allt på 20 minuter.

Sammanfattningsvis.

Jag har pratat om Mica som är ett viktigt steg för att minska riskerna på marknaden för kryptotillgångar och att vi fortsatt anser att det finns risker med kryptotillgångar samt att global reglering behöver komma på plats för att minska riskerna ytterligare.

Jag har också pratat om att ökad reglerad datadelning inom finanssektorn kan stärka konsumentens skydd och ställning men att fortsatt rättslig otydlighet kring de oreglerade metoderna oroar oss.

Jag har också pratat om de förväntningar vi har vid användning av AI och att AI borde kunna vara ett viktigt verktyg i arbetet mot bedrägerier och kriminalitet.

Och slutligen om att det är hög tid att förbereda er inför de krav som ställs i Dora. Det faktum att digitala tjänster idag nästan uteslutande är digitala i kombination med det försämrade säkerhetsläget gör det särskilt angeläget att de finansiella företagen hanterar, förhindrar och förebygger cyber- och it-attacker.

De här regelverken kommer till för att öka skyddet för konsumenterna.

Men det kommer också till för vår gemensamma säkerhet och i slutändan skyddet av vårt öppna och fungerande samhälle.

Det är viktigt.